

Godišnja konferencija najviših sudova u Bosni i Hercegovini o temi „Pravo na obrazloženu odluku - obavezan standard u postupku pred sudom“

Pripremili: Organizatori Pravosudnog foruma i konferencije

AIRE Centar (Advice on Individual Rights in Europe - The AIRE Centre) i Ustavni sud Bosne i Hercegovine, kao suorganizatori, u saradnji s Visokim sudskim i tužilačkim savjetom Bosne i Hercegovine, organizovali su u okviru Pravosudnog foruma za Bosnu i Hercegovinu Prvu godišnju konferenciju o temi „Pravo na obrazloženu odluku – obavezan standard u postupku pred sudom“. Konferencija je održana 6. i 7. novembra 2017. godine u Sarajevu.

Konferencija se fokusirala na standarde Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u vezi s pravom na obrazloženu sudsku odluku kao ključnog elementa prava na pravično suđenje. Diskutovalo se o praksi sudova u BiH u kontekstu tih standarda, a s ciljem unapređenja kvaliteta sudskih odluka, pravne sigurnosti i zaštite prava građana u BiH.

Pravosudni forum je dio širih aktivnosti Centra AIRE u Bosni i Hercegovini usmjerenih ka jačanju implementacije Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i njenih standarda u Bosni i Hercegovini, što pruža direktnu podršku jačanju vladavine prava i potpunijem poštovanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Cilj Forumu je unapređenje saradnje među najvišim sudskim instancama u Bosni Hercegovini i harmonizacija sudske prakse u Bosni i Hercegovini, kako bi ona bila ujednačena s evropskim standardima, a čime će se doprinijeti pravnoj sigurnosti svih građana u BiH. Pravosudni forum za BiH organizovan je uz pomoć Britanske vlade, a s ciljem poboljšanja primjene Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i podrške pravosudnom sistemu Bosne i Hercegovine u procesu pripreme za evropske integracije.

Prvu godišnju konferenciju u okviru Pravosudnog foruma za BiH otvorio je Mirsad Ćeman, predsjednik Ustavnog suda BiH. Učesnicima su se obratili Selim Karamehić, član Visokog sudskog i tužilačkog savjeta BiH, Matthew Lawson, otpravnik poslova Britanske ambasade u BiH, te Biljana Braithwaite, menadžerka Programa za Zapadni Balkan Centra AIRE u Londonu.

U svojstvu govornika i moderatora na Konferenciji su učestvovali: Nuala Mole, osnivač i viši pravni savjetnik Centra AIRE u Londonu, Mirjana Lazarova Trajkovska, bivši sudija Evropskog suda za ljudska prava, prof. dr. Ljiljana Mijović, bivši sudija Evropskog suda za ljudska prava, akademik, prof. dr. Miodrag N. Simović, sudija Ustavnog suda BiH, Monika Mijić, član VSTS BiH, Hilmo Vučinić, sudija Suda BiH i predsjednik Apelacionog odjeljenja, Jadranka Brenjo, sudija Suda BiH i predsjednica Upravnog odjeljenja, Zlatko M. Knežević, potpredsjednik Ustavnog suda BiH i član Venecijanske komisije, dr. sci. Šahbaz Džihanović, potpredsjednik Ustavnog suda FBiH, Slavko Marić, sudija Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH, Staka Gojković, sudija Vrhovnog suda Republike Srpske, Dragana Tešić, sudija Apelacionog suda Brčko distrikta i predsjednica Građanskog odjeljenja, Srđan Nedić, sudija Apelacionog suda Brčko distrikta i predsjednik Krivičnog odjeljenja, Goran Nezirović, član VSTS BiH, te Mato Tadić, potpredsjednik Ustavnog suda BiH.

Konferenciji je ukupno prisustvovalo 60 eminentnih predstavnika najviših sudskih instanci u Bosni i Hercegovini, i to Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Visokog sudskog i tužilačkog savjeta Bosne i Hercegovine i Sekretarijata VSTS BiH, Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavnog suda Republike Srpske, Suda Bosne i Hercegovine, Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, Vrhovnog suda Republike Srpske, Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Pravosudne komisije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, centara za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, kao i domaći i međunarodni pravni eksperti iz oblasti ljudskih prava.

Poruke s konferencije

Na osnovu izloženih referata i vrlo angažovane diskusije, na skupu je zaključeno da se neće donositi obavezni zaključci, pri tome poštujući ustavnu i zakonsku nezavisnost i samostalnost učesnika skupa, ali su usvojene sljedeće poruke:

1. Pravo na obrazloženu sudsku odluku neodvojivo je od prava na pravično suđenje koje garantuju član II/3e) Ustava BiH i član 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
2. Pravo na obrazloženu odluku nije obaveza samo sudova, kako redovnih tako i ustavnih, nego svih tijela javne vlasti koji odlučuju u raznim postupcima, o pravima i obavezama fizičkih i pravnih lica;
3. Obrazložena odluka suda podrazumijeva njegovu nezavisnost, nepristrasnost i profesionalni pristup u rješavanju predmeta, bez obzira na to o kojem se postupku radi;
4. Na obrazloženu odluku ima pravo, prije svega stranka u postupku, ali i šira javnost. Od obrazložene odluke uveliko zavisi povjerenje stranke i javnosti u rad sudova. Obrazložena odluka obezbjeđuje pravo i na pravnu sigurnost i vladavinu prava generalno;
5. Sud nije dužan dati odgovor na svako pokrenuto pitanje, ali mora dati odgovor na ona pitanja koja su bitna za rješavanje spora, bez obzira na to o kojoj se stranci u sporu radi (jednakost oružja);
6. Promjena sudske prakse je moguća, ali pod uslovom da je obrazložena, u protivnom postoji arbitrarnost koja vodi povredi;
7. Za obrazloženu odluku bitan je i integritet sudije koji postupa bez subjektivnosti, dakle isključivo na osnovu zakona i primjene prava;
8. Stranka u postupku ima pravo da dobije odgovor na pravno pitanje postavljeno u postupku, jer to podrazumijeva suštinski pristup sudu, a ne samo formalni, te štiti pojedinca od arbitrarnosti;
9. Nedostaci i protivrječnosti u obrazloženju odluke vode ka utvrđivanju povrede iz člana II/3e) Ustava BiH i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
10. Ako niži sudovi nisu adekvatno obrazložili odluku, onda je višem sudu veoma teško prema pravnom lijeku kvalitetno preispitati odluku;
11. Sud mora za svoju odluku iznijeti objektivno prihvatljivo obrazloženje i ne smije obrazloženje svesti na fraze poput „tužilac nije uspio dokazati svoje navode“, a bez ulaska u analizu činjenica;
12. Jezik presude mora odgovarati materijalnim i procesnim odredbama zakona, jer će samo tada i stranka i javnost prihvatiti odluku;
13. S obzirom na to da se, prema Ustavu BiH, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda direktno primjenjuje i ima supremaciju nad svim zakonima, sudovi su dužni prilikom primjene člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u dijelu koji se odnosi na obrazloženu odluku, primjenjivati standarde koje su Evropski sud za ljudska prava i Ustavni sud BiH već uspostavili;
14. Imajući u vidu složenost sudskog sistema u BiH, za vladavinu prava, pravnu sigurnost i zaštitu prava na pravično suđenje vrlo je važno da najviši sudovi u BiH što ujednačenije koriste standard prava na obrazloženu odluku;

15. Pravosudna konferencija uočava potrebu da iskaže interes i da dâ inicijativu akademskoj zajednici, tj. visokoškolskim ustanovama za uvođenje u nastavu izučavanja Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kao obaveznog ili fakultativnog predmeta;
16. Pravosudni forum smatra da je potrebno organizatorima ove konferencije inicirati izradu jedne brošure/smjernica za obrazloženu odluku u sudovima s ciljem obezbjeđenja ujednačene zaštite prava na pravično suđenje s aspekta prava na obrazloženu odluku, boljeg edukovanja sudija i drugih učesnika u postupku. S tim u vezi, organizatoru se sugeriše da pripremi nacrt vodiča (smjernica) koji bi se prije konačne izrade i distribucije dostavio učesnicima ove konferencije na komentar, sugestije i prijedloge;
17. Organizatori će u Zborniku radova, koji će biti široko distribuiran, objaviti sve radove koje su napisali govornici na Konferenciji;
18. Učesnici Konferencije zahvaljuju prije svega Centru AIRE iz Londona i Britanskoj vladi na materijalnoj podršci pri organizovanju ove konferencije i očekuju daljnju saradnju kako bi ovakve konferencije postale tradicionalne.